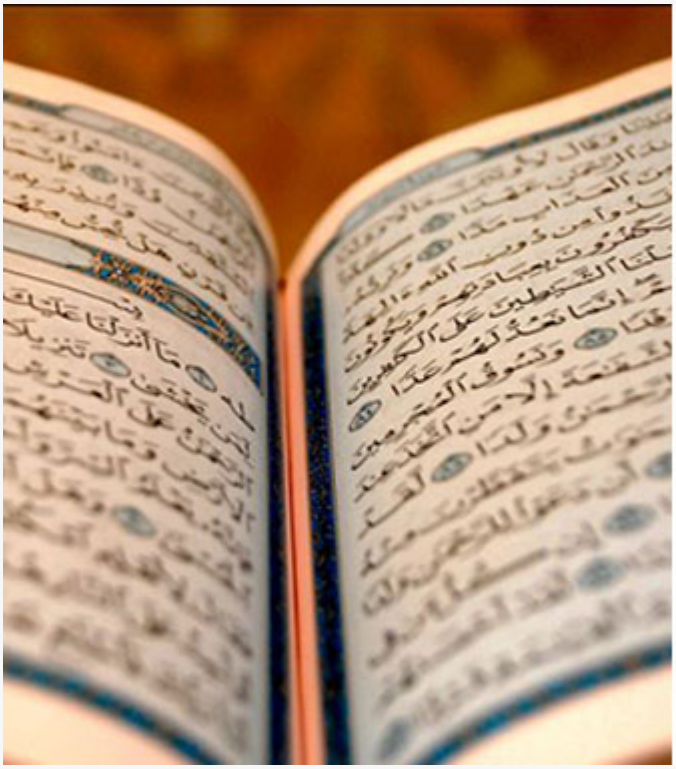
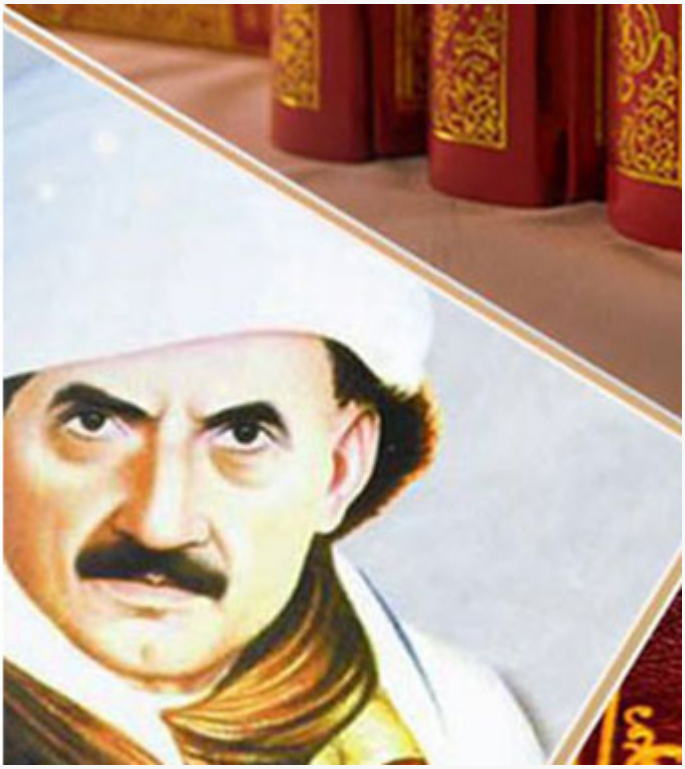
Her söylediğin doğru olsun; fakat her doğruyu her yerde söyleme!

“Her söylediğin doğru olsun; fakat her doğruyu her yerde söylemek senin hakkın değil” sözünü açıklar mısınız?”

Doğruluğu iki şekilde anlıyoruz: Konuşmalarda doğruluk, davranışlarda doğruluk. Yahut sözde doğruluk, özde doğruluk..

Her iki şekli de uygulamakla yükümlüyüz. Bilerek veya bilmeyerek ayağımızın doğruluktan kaymamasına dikkat etmeliyiz. Yani hangi şartta olursa olsun; sözde de, özde de; dilde de, halde de; konuşmalarda da, davranışlarda da doğru olmalıyız. Nitekim Peygamber Efendimiz (asm) “beni ihtiyarlattı.” buyurduğu “Emr olunduğun gibi dosdoğru ol.”1 Âyeti, bizim de kulaklarımızda çınlamaktadır. Fakat şu var ki, doğrulukta bir “nezaket üslûbu” lâzımdır. Doğru söylüyorum diye sözü taş gibi yapıp pat diye vurmak doğru değildir. Yerine göre böyle sert üslûba da ihtiyaç var; ama “nezaket üslûbu” muhakkak korunmalıdır. Çünkü insanoğlu “nezaket üslûbuna” hayrandır. En kişiliksiz düşman bile çoğu zaman nezaket üslûbu ile yola gelir, kalbi yumuşar ve düşmanlığı bırakır. Fakat sözü damara dokunduran sert bir üslûp düşmanlığı arttırır, barış yerine husûmet doğurur, kin ve ayrılığa sebep olur. Bu da mü’minler arası uhuvvet prensipleriyle bağdaşmaz.

DOĞRULUKTA ÖNEMLİ BİR ÜSLÛP

Saîd Nursî Hazretleri, Uhuvvet Risâlesinin dördüncü veçhini “kin ve adâvetin” şahsî hayat açısından zararlarına tahsis eder.

Orada, ikinci düsturda der ki: “Senin üzerine haktır ki, her söylediğin hak olsun. Fakat her hakkı söylemeye senin hakkın yoktur. Her dediğin doğru olmalı, fakat her doğruyu demek, doğru değildir. Zîrâ, senin gibi niyeti hâlis olmayan bir adam, nasihati bazen damara dokundurur, aksülamel yapar.”2

Burada ne doğruluktan sapmaya, ne takiyye yapmaya, ne doğru olanı gizlemeye, ne de doğru olmayan emirleri uygulamaya izin verilmiş değildir. Bilhassa uygulama bir iştir, bir eylemdir, bir haldir ve bir davranıştır. İslâmiyet’te doğru davranış sergilenmek, doğru olanı uygulamak, doğrulukta sebat etmek bir zorunluluktur.

Demek, bu sözle anlatılmak istenir ki: Doğru olunacak, doğru yapılacak, doğru konuşulacak; yalnız damara

dokundurulmayacak, sözün kalbe işlemesine özen gösterilecek. Doğru sözde “nezaket üslûbuna” önem verilecek.

İSLÂMIN ESASI DOĞRULUKTUR

Bayram Bey: “İşârâtü’l-İcâz’ da 87 ve 93. sayfalarda geçen yalan ve sıdk ne demektir?”

Kur’ân yalan söylemeyi haram kılmıştır. Sıdk, yani doğruluk ise Kur’ân’ın, Allah’a imandan sonra birinci derecede emridir. Yalan söylemek büyük günah olduğu gibi, bilhassa din hususunda yalan söylemek, inanmadığı halde inandığını söylemek günahı katmerleştirir.

Cenâb-ı Hak şöyle buyurur: “Allah’ı ve mü’minleri güya aldatmaktadırlar. Hâlbuki onlar yalnız kendilerini aldatırlar da farkında bile olmazlar. Onların kalplerinde nifak hastalığı vardır. Âyetler peş peşe inip İslâm inkişaf ettiği halde inanmadıklarından, Allah da onların hastalıklarını arttırmıştır. Âyetlerimizi yalanlayıp durmaları yüzünden onlara pek acı bir azap vardır.”3

Bu âyetlerin tefsirinde Bediüzzaman Kur’ân’ın yedi derecede yalan söylemeyi ve nifakı gayet çirkin gösterdiğini zikrediyor.

Bu dereceler şunlardır:

1- Allah’ı kandırmak gibi imkânsız bir şey yapmak istediklerinden dinde yalan söylemeleri ahmaklıktır.

2- Yalanda menfaatleri bulunduğunu zannettikleri için sefihtirler, akılsızdırlar.

3- Yararı zarardan ayırt edemedikleri için cahildirler.

4- Tıynetleri pis, sıhhatlerinin madeni hasta, hayat kaynakları ölmüş olduğundan rezildirler.

5- Şifa talep ettikleri halde hastalıklarını arttırdıkları için zillet içindedirler.

6- Elemden ve acıdan başka bir şey vermeyen acıklı bir azaba müstahaktırlar.

7- İnsanlarca alâmetlerin en çirkini olan yalancıdırlar.4

Bediüzzaman’ın ifadesiyle yol ikidir: Ya susmaktır, ya da doğruluktur. Yalan söylemek İslâmiyet’in tercihi değildir. İslâmiyet’in esası doğruluktur. İmanın en özel niteliği doğruluktur. Bütün kemâlât kapılarını açacak olan da doğruluktur.5

Dipnotlar:

1- Hûd Sûresi, 11/112.
2- Mektûbât, s. 256.
3- Bakara Sûresi, 2/9, 10.
4- İşârâtü’l-İ’câz, s. 87.
5- İşârâtü’l-İ’câz, s. 93.